

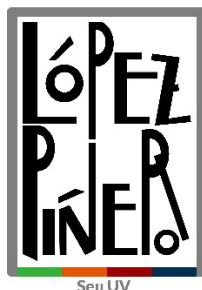
IHMC²

*BUTLLETÍ DE NOTÍCIES DE L'INSTITUT
INTERUNIVERSITARI LÓPEZ PIÑERO*

PRIMAVERA 2023

INSTITUT
INTERUNIVERSITARI

SUMARI

- Presentació
- Investigació
- Grups d'investigació
- Congressos i seminaris.
- Incorporacions IILP
- Seminaris i presentacions
- Biblioteca
- Museu
- Exposicions
- Matinal. Ensenyament i divulgació de les ciències
- Sabers en acció
- MOOC Història de la ciència
- Professors convidats i estudiants residents
- Màster i Doctorat
- Difusió i comunicació

PRESENTACIÓ

L'Institut Interuniversitari López Piñero és un centre de la Universitat de València dedicat a la investigació i la divulgació entorn dels estudis històrics i socials sobre la medicina, la tecnologia i la ciència. Disposa de programes propis de màster i doctorat en Història de la ciència i la comunicació científica. També desenvolupa nombroses activitats de divulgació científica (exposicions, cicles de cinema, etc.) i seminaris d'investigació. El centre està situat en un palau restaurat del segle XVIII ([Palau Cerveró](#)), on també estan ubicades la [Biblioteca Historicomèdica](#), amb una extraordinària col·lecció de recursos bibliogràfics, i la [col·lecció d'instruments](#) de la Universitat de València. Aquest edifici disposa de sales d'exposicions permanents i temporals.

El butlletí de notícies IHMC2 ofereix les activitats principals del centre per als mesos de primavera 2023.

La informació actualitzada pot consultar-se en la nova pàgina web del centre més visual i dinàmica: <http://www.uv.es/ihmc>

El 30 de gener de 2017, el Consell de Govern de la Universitat de València, després d'un informe positiu, amb la qualificació màxima per part de l'agència avaluadora estatal (ANECA), va aprovar el tràmit per a la creació de *l'Institut Interuniversitari López Piñero*, un centre amb les universitats d'Alacant, Miguel Hernández d'Elx, València i Jaume I de Castelló. El centre és va ser avaluat positivament per part de la Generalitat Valenciana en maig de 2018 i finalment el decret del DOGV el 21 de novembre de 2018 crea l'Institut Interuniversitari López Piñero d'Estudis Històrics i Socials, sobre ciència, tecnologia, medicina i medi ambient. L'acte d'inauguració oficial, celebrat el passat 15 de gener de 2020, va comptar amb la participació de la rectora de la UV, els equips directius de les diferents universitats i un ampli nombre de persones col·laboradores, a les que agraïm el seu suport.

El centre continua donant suport a la recerca, el pensament crític, la innovació pedagògica, la igualtat d'oportunitats, la divulgació innovadora, i la conservació i l'estudi del patrimoni bibliogràfic i material relacionat amb la ciència, la tecnologia i la medicina.

PALAU DE CERVERÓ

Plaça Cisneros 4
46003 València

Tel. 963 926 229

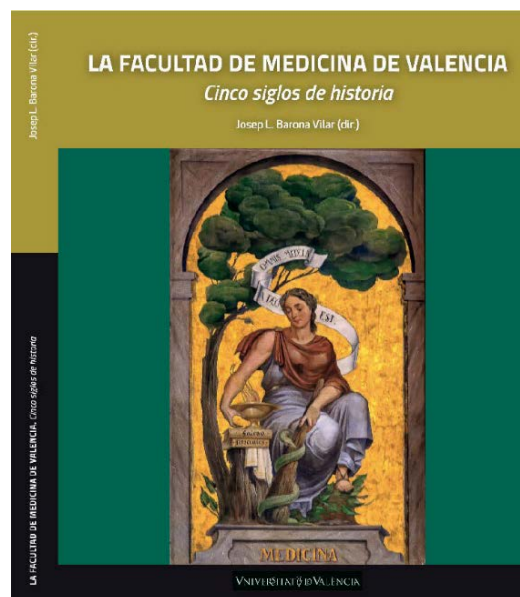
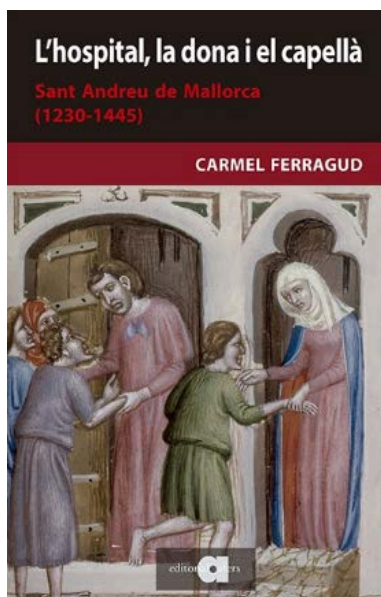
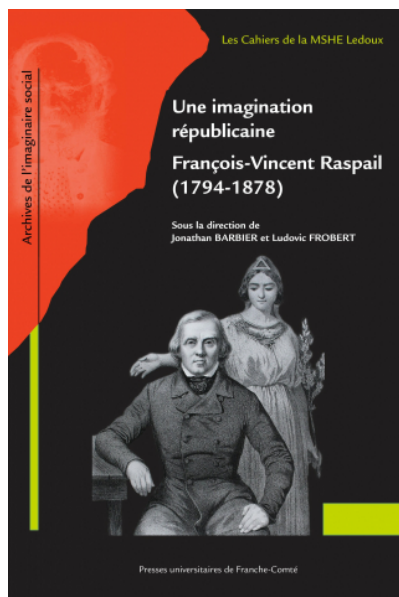
<http://www.instinterlp.org/>

INVESTIGACIÓ

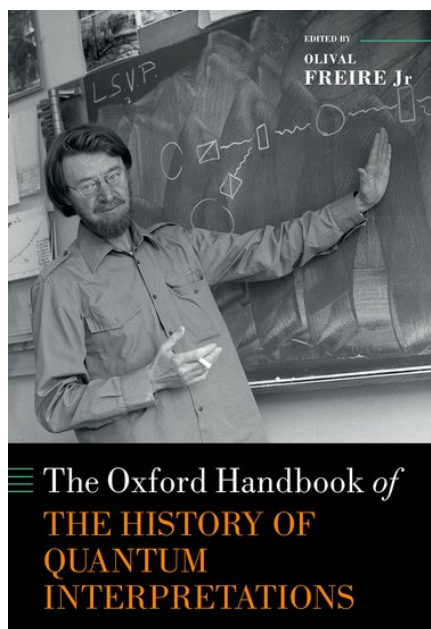
L'IILP desenvolupa investigació al voltant dels estudis històrics i socials sobre la medicina, la tecnologia i la ciència. Els seus membres publiquen habitualment llibres i treballs dins de revistes especialitzades, on també formen part dels consells editorials. També participen activament en congressos internacionals i organitzen jornades i conferències amb investigadors de tot el món. L'IILP disposa d'una xarxa de col·laboració molt àmplia amb altres universitats i centres d'investigació del nostre entorn i d'altres països. Fomenta l'intercanvi de professorat i estudiants dins de programes d'investigació i dona suport a tot tipus d'ajudes i beques per al foment de la investigació dins de les àrees esmentades. Qualsevol col·laboració dins d'aquest terreny pot ser consultada en la direcció del centre: ximo.guillem@uv.es. Dins de les publicacions recents del centre es troben:

- Barona, Josep Lluís, article en revista internacional: "International Food and Medical Relief. UNRRA (1943-47) and the New Global Order". *Food & History*, 20(2), 2022, 129-150
- Barona, Josep Lluís; Usos de la historia en tiempos de coronavirus. *Ayer: Revista de Història Contemporània*. 2021, Vol. 123 Issue 1, p. 325-342. 18p.
- Barona, Josep Lluís; "La facultad de Medicina de Valencia. Cinco siglos de Historia", 2021.
- Barona, J.L. "Nutritional Policies And International Diplomacy. The Impact of Tadasu Saiki and The Imperial State Institute of Nutrition (Tokyo, 1916-1945)" dins La Col·lecció 'European Food Studies' de l'editorial Peter Lang (Brussel·les, Frankfurt).
- Bertomeu Sánchez, José Ramón. 2022. «The Making of the Spanish Pesticide Industry During the Early Francoist Dictatorship: Experts, Autarky, Agnotology, and Fascism». Pp. 89-122 en *Pervasive Powers: The Politics of Corporate Authority*, editado por S. A. Aguiton, M.-O. Déplaud, N. Jas, E. Henry, y V. Thomas. New York, NY: Routledge.
- Bertomeu Sánchez, José Ramón. 2022. «2. Raspail, Orfila et les cercles vicieux de l'expertise». Pp. 39-61 en *Une imagination républicaine, François-Vincent Raspail (1794-1878), Les Cahiers de la MSHE Ledoux*, editado por J. Barbier y L. Frobert. Besançon: Presses universitaires de Franche-Comté (Nova edició a <http://books.openedition.org/pufc/20727>)
- Bertomeu Sánchez, José Ramón. 2022. «Estudiar la ignorancia». *Investigación y Ciencia*. Scilogs (<https://www.investigacionyciencia.es/blogs/ciencia-y-sociedad/90/posts/estudiar-la-ignorancia-20550>).

- Campos Martín, Natalia, “Clasificación y tipología de los Contratos (francés-español). Estudio de caso: le contrat de télétravailleur. Llibre: Introducción a la traducción jurídica y jurada (francés-español) Editorial: 106163 - Comares S.L – S, 2020
- Ferragud, Carmel i Ricardo M. Olmos de León], "[Galenisme i medicaments en els sermons de sant Vicent Ferrer](#)", *Specula*, 1 (2021), 211-240.
- Ferragud, Carmel "Joan Aznar, de médico del hospital a prohombre de Alzira (Reino de Valencia) a finales de la Edad Media", dins Vicent J. Escartí i Rafael Roca (eds.), *En los márgenes de la historia: marginales y minorías*, Saragossa, Pórtico, 2021, pp. 151-169.
- Ferragud, Carmel, "Els esclaus, pacients i practicants de la medicina al regne de València durant la baixa edat mitjana", dins Fabienne P. Guillén i Roser Salicrú i Lluch (ed.), *Ser y vivir esclavo: Identidad, aculturación y agency (mundos mediterráneos y atlánticos, siglos XIII-XVIII)*, Madrid, Casa de Velázquez, 2021.
- Ferragud, Carmel: "Dos documents relatius a la vida i obra de Francesc Eiximenis", dins Sadurní Martí i Xavier Renedo (eds.), *Francesc Eiximenis. Vida, obra i transmissió*, Documenta Universitaria (Univ. Girona) 2022, pp. 41-52.
- Ferragud, Carmel: "La salut i l'assistència mèdica als convents valencians femenins de la baixa Edat Mitjana", dins Anna Isabel Peirats Navarro (Coord.), *Isabel de Villena i l'espiritualitat europea tardomedieval*, València, Tirant Humanidades, 2022, pp. 407-442.
- García, Ernest “Ecología e igualdad: Hacia una relectura de la teoría sociológica en un planeta que se ha quedado pequeño”. Ed. Tirant lo Blanch (publicació prevista primavera de 2021).
- García, Ernest “El Anti-Spengler y la crítica de Neurath a la filosofía de la historia y a la sociología comprensiva”, *Encrucijadas*, vol. 20, 2020.

- Fernández Galeano, Javier **CAPÍTULO 5. LA HOMOSEXUALIDAD MASCULINA EN OCCIDENTE DURANTE EL SIGLO XX** en *Historia de la homosexualidad masculina en Occidente* https://www.catarata.org/libro/historia-de-la-homosexualidad-masculina-en-occidente_143003/
- Fernández Galeano, Javier; Running Mascara: The Hermeneutics of Trans Visual Archives in Late Franco-Era Spain. *Radical History Review* 1 January 2022; 2022 (142): 72–92. doi: <https://doi.org/10.1215/01636545-9397058>
- García García, Ernest: "Georgescu-Roegen y la sociología: Tres apuntes". En Arenas, L.; Naredo, J.M.; Riechmann, J. (ed.): *Bioeconomía para el siglo XXI: Actualidad de Nicholas Georgescu-Roegen*. Madrid, Libros de la Catarata, 2022, pp. 139-156.
- Guillem-Llobat, Ximo. La construcción científica de la ignorancia El caso de la invisibilización del riesgo asociado a los plaguicidas tóxicos. *Investigación y Ciencia*, agosto 2021, pp. 56-7.
- Guillem-Llobat, Ximo; Perdiguero, Enrique (2021). "El control de la calidad de los alimentos en el País Valenciano: entre los intereses comerciales y la salud pública". En Luis Enrique Otero Carvajal i Santiago de Miguel Salanova (eds.) *Sociedad urbana y salud pública España, 1860-1936*. Madrid: Los Libros de la Catarata.
- Novella, Enric J., Campos, Ricardo (coords.) (2021) *Cultural Histories of Science in Franco's Spain*. *Dossier de Culture & History Digital Journal* 10 (1)
- Novella, Enric J. (2021) 'The Faustian spirit of the technical world'. *Mental illness and cultural criticism in Franco's Spain*. *Culture & History Digital Journal* 10(1):e007.
- Novella, Enric J. (2021) *Las lógicas de la emancipación: Psiquiatría y ciudadanía en la España del tardofranquismo*. *Historia y Política. Ideas, Procesos y Movimientos Sociales* 46:321-349.

- Suay-Matallana, I., (2022), El laboratorio de la aduana de Valencia: fiscalidad, análisis químicos y patrimonio portuario (1927-1937), *Dynamis*, 40(2) 551-580. (ISSN: 0211-9536; indizada en: WOS/JCR 2016: 0.382, Q3 (36/60) History & Philosophy of Science); SJR/Scopus 2016: 0.141 (Q3 (10/149), History and Philosophy of Science); Q4 (2242/2893), Medicine (miscellaneous).
- Suay-Matallana, I., (2022), Economic containment: customs laboratories and merchandise inspections in late-19th Century Spain. In: Francisco Javier Martínez, Celia Miralles-Buil (eds.) *Matters of containment. Material approaches to the handling of threats in the modern world*. Les Ulis, EDP Sciences, 01-07, <https://doi.org/10.1051/shsconf/202213603004> (editorial indizada en Scholarly Publishers Indicators Expanded: Norwegian Lists (CRISTIN) y Finnish Lists). eISSN: 2261-2424.
- Suay-Matallana, I, (2022), Reseña: Barona, Josep L. (dir.). *La Facultad de Medicina de Valencia. Cinco siglos de historia*, Gimbernat, 77, pp-215-218 (ISSN: 0213-0718). Indizada en CIRC, clasificación Ciencias Sociales (D).
- Suay-Matallana, I, (2022), *Farmacéutics innovadors*. Eugenia Pereira Rodríguez, *Circular Farmaceutica* 80 (1), 52 (ISSN: 0009-7314; Indizada en: SJR 2018: 0.10, Q4 (325/330), Pharmacology).

GRUP HISTRADCYT

El grup de recerca Histradcyt sobre Història de la Traducció Científica i Tècnica (GIUV2013-151) és una estructura de recerca de l'Institut Interuniversitari López Piñero. Els seus membres han participat activament, i de forma destacada, en la configuració de les activitats de recerca, formació i divulgació abans assenyalades, així com en la configuració dels recursos bibliogràfics i patrimonials que configuren les fortaleeses principals del centre abans descrit. Les activitats del grup se centren en tres eixos: la recerca pròpiament aquesta, la seua difusió a través d'articles, l'edició de monografies i l'organització de Jornades biennals (en 2018 es va celebrar la IV) amb la finalitat d'establir un fòrum de debat amb membres de la comunitat científica interessats en la Història de la traducció.

Açò ens ha permès establir llaços amb investigadors de la Universitat de Verona (Itàlia), de Mont-real (Canadà) i de Lió2 Lumière (França) a més d'universitats espanyoles com l'Autònoma de Barcelona, la Complutense o la de Salamanca. El grup pertany així mateix a la Xarxa d'Excel·lència FFI2015-68705-REDT LLENGUA I CIÈNCIA. Entre les activitats i recerca del grup dels últims dos anys destaquen l'edició de volums com els titulats *Reconstruint el passat de la traducció*. L'últim ha estat dedicat a les impremtes/editorials i les obres científiques i tècniques traduïdes del francès a l'espanyol (segle XIX).(Granada: Comares, 2017). Alguns d'aquests volums han sorgit de les Jornades sobre "Història de la Traducció no literària" que el grup organitza des de 2012 en l'Institut López Piñero cada dos anys. La quarta edició va tenir lloc entorn de Traducció i ensenyament a Espanya (segle XIX). València, en novembre de 2018.

Més informació en <https://sites.google.com/view/jornadashistoriatraduccion/inicio>

ERISOST (Estructura de Recerca Interdisciplinar de la Universitat de València en Sostenibilitat, Medi Ambient, Economia, Educació i Societat) és una unitat de recerca creada en 2009, que té per objectiu la consolidació de la cooperació interdisciplinar així com el reforçament i desenvolupament de noves línies de recerca en l'àmbit de la sostenibilitat. En ella s'integren investigadors de diversos departaments universitaris de la UV - Sociologia, Economia Aplicada, Estadística, Bioquímica i Biologia Molecular, Didàctica de les Ciències Experimentals i Socials, Teoria de l'Educació-, constituint una estructura estable de recerca que participa en xarxes de recerca d'àmbit nacional, europeu i internacional, mantenint relacions continuades amb grups similars i prenent part en consorcis implicats en la presentació de projectes de recerca, oferint a més amb això un context formatiu adequat per a investigadors que s'inicien en aquest camp.

ERISOST, està dirigida a generar respostes a demandes socials i nous reptes derivats de la problemàtica de la sostenibilitat, amb la finalitat de transferir resultats que permeten tant redissenyar línies de recerca en funció de les necessitats de la societat, com reorientar les polítiques públiques aplicades en aquest àmbit.

Actualment està en fase d'informatització per a la seva posterior posada a disposició pública, un Fons de Documentació integrat per més de 80.000 notícies de premsa i documents vinculades a qüestions i problemàtiques derivades de la relació medi ambient societat.

En l'àmbit de la Universitat de València, ERISOST col·labora en el disseny i posada en pràctica de les diverses iniciatives formatives i plans d'actuació desenvolupats pel Vicerectorat de Sostenibilitat i Planificació.

<http://www.uv.es/erisost>

jose.r.rodriguez@uv.es

CONGRESSOS I SEMINARIS

Josep Lluís Barona Vilar

J. Barona organitza (junt a Ximo Guillem) la sessió temàtica "Més enllà de les pandèmies" en la Trobada de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (Palma, 17-19 novembre 2022). Presentarà la comunicació: "Alerta sanitària i conflicte social en la 1ª meitat del segle XX"

"El National Institute of Health and Nutrition (NIHN) de Tokio ha nomenat a Josep L Barona Visiting Researcher durant el curs 2022-2023. El NIHN es el organisme estatal japonès dedicat a la recerca en polítiques nutricionals al servei de l'administració.

JL Barona va visitar Japó al novembre-desembre on va impartit una conferència sobre "The International Impact of Tadasu Saiki and the Imperial Institute of Nutrition (Tokyo, 1916-1945)" en el 22nd IUNS-ICN INTERNATIONAL CONGRESS OF NUTRITION, que es va celebrar a Tokyo entre el 6 i el 11 de desembre de 2022, a més de impartir dos seminaris d'investigació en la Universitat de Kumamoto i un curs intensiu de postgrau en història de la ciència.

Seminaris de investigació en IROAST (International Research Organization for Advanced Science and Technology), University of Kumamoto: 25-30 Novembre 2022:

"Historical ecology of Covid pandemic"

"The International impact of Japan food science and policy in Interwar years"

José Ramón Bertomeu Sánchez

Ha desenvolupat una estada de dos mesos durant l'estiu de 2022 al Centre interuniversitaire de recherche sur la science et la technologie (CIRST:<https://www.cirst.uqam.ca/>), un centre mixte de la Universitat de Québec à Montréal. Es tracta d'una de les Institucions més rellevants de l'àmbit de la història de la ciència a nivell nord-americà, que reuneix un equip de professorat i investigadors pre- i postdoctorals que treballen en temes relacionades amb la història i sociologia de la ciència, la tecnologia i la medicina. Ha pogut també participar a la celebració del [35 aniversari](#) d'aquesta institució interuniversitària. També a Montréal ha treballat amb els recursos de la famosa biblioteca Osler d'història de la medicina (adscrita a la Universitat de McGill), una de les més importants institucions dedicades al conreu d'aquesta àrea de investigació, que conté una de les més importants col·leccions bibliogràfiques amb monografies especialitzades, revistes i uns fons antic que inclou textos mèdics de molt diverses àrees geogràfiques i períodes.

José Ramón Bertomeu va impartir una classe sobre terminologia mèdica en la facultat de Filologia, traducció i comunicació amb el títol "No hay tutía", per a estudiants de quart curs del grau de traducció en el marc de l'assignatura "Traducció especialitzada 2".

Natalia Campos

L'objectiu de la seua estada en la Université de Montréal entre juliol i setembre de 2022 ha tingut una triple dimensió. En primer lloc, s'ha tractat d'identificar les traduccions realitzades a Llatinoamèrica de les obres franceses sobre la dactiloscòpia i els mètodes d'identificació policial, estudiar les biografies dels traductors i analitzar la producció editorial i la comercialització de les traduccions. La segona dimensió es va projectar cap a un estudi traductològic dels textos científics sobre la dactiloscòpia i les tècniques d'identificació policial desenvolupades a França a principis del segle XX, tant dels paratextos (prefacis, notes, addicions, etc.) com de la terminologia emprada en aquesta "ciència" tan recent (neologismes, calcs, préstecs) i la fraseologia emprada (col·locacions). Per a finalitzar, la tercera dimensió del projecte es va centrar en la

familiarització amb les noves tècniques en història de la traducció i ha perseguit abordar qüestions íntimament unides des de dos àmbits: investigador i docent.

Respecte al primer dels objectius, hem s'assenyalar que va estar, sota la direcció i col·laboració del professor Bastin i el grup Histal, especialista en Història de la Traducció a Llatinoamèrica, fent una consulta exhaustiva de bibliografia relacionada amb traductors xilens. Pel que respecta al seu fundador i director, el professor Georges Bastin, bastarà amb recordar que el seu interès pel tema es remunta a més de quatre dècades, tal com assenyala Arroyave (2013). Es va transformar per aquells anys ja en un reconegut especialista mundial en història de la traducció a Amèrica Llatina a la fi del segle XX, la qual cosa queda plasmat en què s'encarregara ja en 1998 de l'entrada "Latin American Tradition" per a la prestigiosa Encyclopedia of Translation Studies de l'editorial Routledge. Aquesta línia de treball queda plasmada en l'Handbook of Spanish Translation Studies de la mateixa editorial. Va ser en aqueix any quan es va incorporar a la Universitat de Mont-real després de dues dècades de treball en universitats d'Amèrica Llatina. La seua labor es va veure recompensada pel suport econòmic del Consell d'Investigacions en Ciències Humanes del Canadà que va permetre la constitució del centre i l'organització d'una extraordinària biblioteca d'investigació. La seua llista de publicacions dels últims anys s'emmarca en aquesta línia, així com en els debats teòrics sobre la historiografia de la traducció i els estudis traductològics, tal com mostra el seu recent llibre col·lectiu. És el director de la revista META (SJR Q1 Linguistics), la més important a nivell internacional en l'àrea de la traducció. També té nombroses publicacions sobre el disseny i promoció dels estudis sobre traducció (Bastin 2014). En definitiva, aquests exemples mostren l'alt grau de connexió de les investigacions del professor Bastin amb els aspectes teòrics, metodològics i historiogràfics del projecte desenvolupat, incloent també les dimensions docents.

Carmel Ferragud

Nou projecte de recerca finançat adscrit a l'Institut

En la recent resolució de projectes de recerca del Ministerio de Ciencia e Innovación (convocatòria Generación de conocimiento 2021), ha estat aprovat el projecte *Vernacularidades en la ciencia medieval y renacentista: textos, creadores, profesionales* (ref. MICINN-AEI/FEDER PID2021-123419NB-I00, 2022-2025), que té com a investigadors principals [Lluís Cifuentes](#), professor del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General (Secció de Literatura catalana), i [Carmel Ferragud](#) (IILP-UV). És un projecte interdisciplinari, amb un extens equip de filòlegs i historiadors, que finança les recerques del grup [Sciència.cat](#), adreçades a classificar, identificar, estudiar i editar les obres i les traduccions catalanes medievals i modernes de medicina, ciència i tècnica, el seu context sociocultural i la seua recepció (en particular, en el lèxic i en la literatura). Aquest reconeixement impulsarà els corpus digitals [Sciència.cat DB](#), [MedCat](#) i [FalconAr](#), creats amb anteriors projectes.

Més informació: [Sciència.cat Notícies](#).

Carmel Ferragud va participar en el Congrés online "Protagonistes i autores en l'espiritualitat Europea Tardomedieval", organitzat per IVE MIR-Universidad Católica de Valencia San Vicente Mártir, que es va celebrar els dies 5, 6 i 7 d'octubre, amb la ponència "Les dones en els hospitals medievals de la Corona d'Aragó: entre el confort de l'ànima i el del cos".

Ernest García

Ernest García García (IILP-UV) va participar el 16 de gener en la taula rodona amb títol "**La respuesta de la Sociedad ante el cambio climático**" amb la seua ponència "La contribución de las energías renovables al optimismo tecnológico y los conflictos por el territorio".

Ximo Guillem-Llobat

Organitzà una sessió per al congrés de la European Society of Environmental History que tingué lloc a Bristol el juliol passat. La sessió portava per títol “Toxic Agnotology. Comments on Tóxicos invisibles. La construcció de la ignorància ambiental” estava centrada en el llibre que va editar amb Agustí Nieto-Galan i comptà amb la participació de Catherine Cavalin (CNRS research sociologist, Institut de recherche interdisciplinaire en sciences sociales – CNRS/Université Paris-Dauphine); Santiago Gorostiza (Postdoctoral Fellow, Centre d'Histoire – Science Po); Tatiana Kasperski (Marie Curie Fellow, Departament d'Humanitats – Universitat Pompeu Fabra) i Judith Rainhorn (Professora, Université Paris 1 Pantéon-Sorbonne/Maison française d'Oxford).

Enric Novella

Les “V Jornadas Internacionales sobre Historia de la traducción no literaria (francés-español)”. “Presencia de la ciencia en francés en la prensa española (XVIII-XX)” tindran lloc els dies 21-23 de novembre de 2022 en l'IILP. Les Conferències plenàries estaran a càrrec de la Dra. Elisabel Larriba de la Universitat d'Aix-Marseille-CNRS i del Dr. Enric Novella Gaya de la Universitat de València-IILP.

Josep Simon Castel

Artefacts – Deutsches Museum, 16-18 octubre 2022

Entre el 16 i el 18 d'octubre se celebra les conferències Artefacts amb el tema «Objects in Motion» al Deutsches Museum (Munich), amb la participació de Josep Simon, Alfons Zarzoso i Lluís Pascual i Vidal. Artefacts és un consorci que reuneix a nivell internacional alguns dels principals museus nacionals de ciència, tècnica i medicina que dediquen una part important de la seva missió a la investigació. La conferència té lloc de manera integrada amb el II Global Summit of Research Museums.

Josep Simon i Alfons Zarzoso coordinen una sessió denominada *Guns, Germs, and Steel: Neoliberal Science and Museology in Contemporary Spain (1949–2022)* en la que presentaran casos que van des del pulmó d'acer franquista i contemporani, a la col·lecció requisada de la família Ros Casares, passant pel kit científic espanyol fabricat per l'empresa ENOSA, i discutiran les dinàmiques institucionals de la pràctica museològica actual als museus espanyols de ciència, tècnica i medicina.

Més informació:

<http://www.artefactsconsortium.org/>

<https://www.leibniz-forschungsmuseen.de/en/projects/global-summit-of-research-museums-ii>

<https://www.deutsches-museum.de/>

IUPAP History– Donosti, 20-22 octubre 2022

Entre el 20 i el 22 d'octubre se celebra el tercer taller-conferència dedicat a la preparació d'una història de la International Union of Pure and Applied Physics (IUPAP), aprofitant la celebració del seu centenari. El projecte està coordinat per Roberto Lalli (Universitat de Torino) i Jaume Navarro (UPV/EHU) i serà objecte d'un llibre col·lectiu publicat per Oxford University Press. Aquest és el tercer d'una sèrie de tallers que tingueren lloc entre 2021 i 2022 en format presencial i online al Max-Planck-Institut für Wissenschaftsgeschichte (Berlín) i al Abdus Salam International Centre for Theoretical Physics (Trieste). Compta amb la participació de Josep Simon (IILP-UV), que a la conferència de Donosti presentarà una comunicació amb títol «Restoring Physics: IUPAP's Commission on Education, Signature Pedagogies, and the Inter-National Politics of Science in the 1960s».

Més informació: <https://iupap.org/centennial/iupap-100-project/>

INCORPORACIONS

Donem la benvinguda als dos nous membres que s'incorporen a l'IILP.

Javier Gómez Ferri

és Llicenciat en Filosofia, i també en Antropologia Social i Cultural. És Doctor en Filosofia. Va ser Professor d'Ensenyament Secundari i actualment és Professor Titular de Sociologia en el Departament de Sociologia i Antropologia Social de la Universitat de València. Ha realitzat estades d'investigació en diversos centres estrangers: Universidad de Costa Rica, Penn State University, University of Notre Dame i la University of Toronto. Les seues àrees d'especialització són els estudis socials del coneixement, la ciència i tecnologia, àrea en la qual té una llarga trajectòria, juntament amb el de la compressió pública de la ciència i la tecnologia (PUS). A més, també s'ha ocupat de l'epistemologia de les ciències socials, així com de l'estudi de la col·laboració i la publicació científica. És membre de l'equip directiu del Comitè de Sociologia del coneixement, de la ciència i de la tecnologia (CI23) de la FES (Federació Espanyola de Sociologia) (2020-2022). Ha participat en diversos projectes d'investigació en convocatòries competitives i no competitives. L'últim ha sigut el projecte Praxeología de la cultura científica. Concepto y dimensiones (MINECO-18-FFI2017-82217-C2-1I-PB 01-01-2018), del qual s'han derivat les publicacions següents: “*Community-based scientific culture: wave or particle?*” (Muñoz van den Eynde i Polino (Coords.)(2021). *Pocket Science. The Praxeological Dimension of Scientific Culture*. Madrid: CIEMAT); “*Qué es esa cosa llamada cultura científica comunitaria, 2022* (*Revista Internacional de Tecnología, Ciencia y Sociedad*) i “*Cultura científica comunitaria para una pandemia. La COVID persistente, 2022* (*Arbor*).

César Sierra Martín (Barcelona, 1982).

Des de 2012 sóc doctor en Història antiga per la Universitat Autònoma de Barcelona, durant la meua etapa com a investigador postdoctoral he orientat la meua línia de treball cap al la medicina grega i la historiografia (antiga i moderna), prestant especial atenció a la figura del metge i el seu context social. He publicat nombrosos articles relacionats amb aquesta línia d'investigació i, recentment, una monografia titulada *Historia de la medicina en la antigüedad* (Madrid, 2021). Combine l'activitat investigadora amb les meues tasques com a docent en la Universitat de València (com a professor ajudant doctor) impartint assignatures de grau i màster. Fins a desembre de 2022 he coordinat el projecte d'investigació: *Hipócrates entre los bárbaros*, finançat per la Generalitat Valenciana i que ha reunit especialistes de diversos països.

SEMINARIS I PRESENTACIONS

L'IILP desenvolupa tots els anys cicles de seminaris d'investigació al voltant de la història de la ciència, de la medicina i de la tecnologia, en què participen alguns dels més coneguts especialistes internacionals d'aquests temes. Els seminaris tenen habitualment lloc a la sala de conferències de l'IILP a partir de les 18 h., però es continuarà celebrant regularment de manera virtual.

També hi ha cicles amb col·laboració amb altres institucions que tenen altres horaris i llocs. Totes les sessions són obertes al públic.

La llista següent informa del programa provisional dels seminaris previstos per al primer semestre del 2023. Malgrat tot, es recomana consultar la pàgina web de l'IILP: www.uv.es/ihmc, en què la informació està actualitzada. Com altres anys, qualsevol proposta de seminari o col·laboració serà sempre ben rebuda. Volem agrair a totes les persones que han participat les seves aportacions a la qualitat d'aquest seminaris.

Gener 2023

Dimecres 18 de gener de 2023 a les 18 hores

Seminari: 'Measuring the Intensity of Diseases: New Notes and Discoveries on the Invention of Early Modern Precision Instruments'

Ponent: Fabrizio Bigotti (Ajudes Biblioteca Peset Llorca)

febrer 2023

Cicle: "COMUNICAR LA CIENCIA: EL PACIENTE FRENTE A LA MEDICINA Y EL SISTEMA SANITARIO"

Organitzadors: Josep L Barona (història de la ciència, UV), Vicent Montalt (traducció, UJI) i Julia Pinilla (filologia francesa, UV).

La relació metge-pacient i la comunicació dels ciutadans amb el sistema sanitari han experimentat canvis profunds en les últimes dècades a conseqüència de l'organització dels sistemes de salut, de la creixent presència de tecnologies i de la complexa administració sanitària. El cicle de seminaris "Comunicar la ciència: el pacient enfront de la medicina i el sistema sanitari", compta amb la participació de quatre especialistes que analitzaran diversos aspectes, d'acord amb el següent calendari:

Dimecres 22 de Febrer de 2023

18 h. Presentació del cicle per Josep L Barona

18:15 h.: Rosa Estopà, Institut de Lingüística Aplicada (IULA), Universitat Pompeu Fabra

"El primer diccionari de medicina per a nens i altres recursos terminològics construïts per facilitar una entesa real amb el pacient menor"

22 de març

18 h. Vicent Montalt, Universitat Jaume I

"El pacient front a la medicina i el sistema sanitari: una perspectiva traductològica i comunicativa."

26 d'abril

18 h. Ingrid Cobos López, Universidad de Córdoba

"El lenguaje claro y la humanización en la salud desde el punto de vista de las Humanidades: Medicina Gráfica y Comunicación médico-paciente"

31 de maig

18 h. Bertha Gutiérrez, Universidad de Salamanca

“La relación médico-paciente: historia i comunicación”

.....

Dimecres 1 de febrer a les 18 h:

Presentació llibre: “Homofobia académica y vidas de hombres: la salida del armario en la universidad”
De Òscar Guasch (Universitat de Barcelona) al costat dels investigadors José Martínez Rubio (Universitat de València) i Àlvar Martínez Vidal (IILP – Universitat de València) amb la moderació de Javier Fernández Galeano (IILP – Universitat de València).

Dimecres 15 de febrer de 2023 a les 18 h.

Seminari: “Los otros autores. Traductores de obras de ciencia y técnica de la Editorial Gustavo Gili (1939-1966)”

Ponent: Fernando García Naharro (Universidad Complutense de Madrid)

Presentació a càrrec de Natalia Campos (IILP-UV)

Març 2023

Dimecres 1 de març de 2023 a les 18 hores

Seminari: Bringing Science to Film. Filmology in Spain in the mid-20th century

Sigrid Leyssen(UCLouvain)

Sessió 1: La meravella que vingué d'Orient: les espècies en la perfumeria, la medicina i la cuina a través de la història

Organitzadors: Carmel Ferragud (Institut Interuniversitari López Piñero, UV) i Juan Vicente García Marsilla (Dep. d'Història Medieval i Ciències i Tècniques Historiogràfiques, Facultat de Geografia i Història, UV)

Dimecres 1 de març de 2023 a les 10 hores

Facultat de Geografia i Història

10.00 h. Giuseppe Schilace, “Il profumo nel mondo antico: personaggi, luoghi, prodotti”.

11.00 h. Frederic Aparisi, “Més enllà de la cuina. Els altres usos de les espècies en la societat medieval”.

Sessió 2: La meravella que vingué d'Orient: les espècies en la perfumeria, la medicina i la cuina a través de la història

Dimecres 8 de març de 2023 a les 10 hores

10.00 h. María de los Ángeles Pérez Samper, "Las especias en la cocina española de la Edad Moderna"

11.00 h. Josep Bernabeu Mestre, "Sabors i salut: espècies i herbes en la gramàtica culinària mediterrània".

Dijous 9 de març de 2023 a les 18 hores

In/visible women. Science, sociability and gender between the eighteenth and nineteenth century.

Ponent: Francesca Antonelli

Dimarts 28 de març a les 17:30 hores

I SEMINARIO DE INVESTIGACIÓN Y TRANSFERENCIA SOCIAL AVANF

La producción de la ignorancia en la sociedad del conocimiento: Noticias Falsas y manipulación informativa.

Organitza: Manolo Rodríguez (IILP-UV)

Dimecres 29 de març a les 18 hores

Seminari: "Ciencia-Religión y sus *Tradiciones Inventadas*. Un recorrido historiográfico"

Ponent: Jaume Navarro (UPV/EHU)

Abril 2023

Dimecres 19 de abril, a las 18.00h.

Organitza Institut Interuniversitari López Piñero / Sociedad Española de Historia de la Medicina

Taula redona: "¿Hay que reescribir la historia de la peste?: en torno a las aportaciones de la paleogenómica al estudio histórico de las enfermedades transmisibles".

Intervencions:

Jon Arrizabalaga Valbuena (CSIC - Institución Milà i Fontanals, Barcelona)

Toni de Dios (University of Tartu, Estonia)

Organització: Carmel Ferragud (IILP-UV) i Enrique Perdiguero Gil (IILP-UMH)

Maig 2023

Dimecres 3 a les 18 hores.

"El exilio republicano en Francia: nuevas fuentes para el estudio de un hospital singular (1944-1950)"

Ponent: Mallaury Carcelen (Université de Toulouse – Jean Jaurès)

Organitza: Àlvar Martínez-Vidal (IILP – UV)

Moderador: Javier Fernández Galeano (IILP – UV)

Dijous 4 de maig de 2023

Jornada Interdisciplinària d'Estudis sobre la Consciència

Organitza: Enric Novella

Dimecres 10 de maig a les 18 hores

Seminari: Faith, Nature, and Infrastructure in Late Medieval Valencia
Abigail Agresta (George Washington University)

Dimecres 17 de maig a les 18 hores.

Seminari: “El Tractat de cirurgia d'Antoni Roig: la vernacularització de la cirurgia al segle XVII”
Maria Muñoz Benavent és graduada en Biologia i doctora en Biotecnologia i Biomedicina per la Universitat de València.

Dijous 18 de maig de 2023 a les 18,30 hores.

Documental: “Refugis i Refugiats”
Activitats Memòria Històrica
Organitza: Joan Lloret (IILP-UV)

Dimecres 24 de maig a les 18 h.

Seminari: “Los astrolabios de aṣ-Ṣabbān: ¿Intermediarios o mediadores? Análisis de sus inscripciones desde la teoría del actor-red.”
Ponent: Jorge A. Vázquez Parra

Juny 2023

Dimarts 6 de juny de 2023 a les 11:30 hores.

Seminari: El robo de bebés como espacio para un estudio interdisciplinar de la práctica y la información biomédica
Miguel García-Sancho (Estudios de Ciencia, Tecnología e Innovación, Universidad de Edimburgo)

Dijous 8 de juny de 2023 a les 18:30

SESSIÓ CLUB LECTURA MEMÒRIA HISTÒRICA. Debat sobre el llibre:
“Los pacientes del Dr. Garcia” de Almudena Grandes”
Coordinadors: Ximo Estal Lizondo i Joan Lloret Pastor (IILP-UV)
Ponents: Ximo Estal Lizondo i Enric Novella (IILP-UV)

Dimarts 27 de juny de 2023 a les 12 hores

Seminari : « Ignorance studies: Recent trends and future avenues »
Soraya Boudia (Université Paris Cité)

Juliol 2023

Dimecres 19 de juliol de 2023 a les 12 h.

Seminari de la presentació del llibre: “La reproducció de les desigualtats socials al sistema educatiu. El mapa escolar de València”

Hi intervindran, el director de la investigació, **José Manuel Rodríguez Victoriano**, les autores i els autors de la publicació, acompanyats per:

Ernest García, professor de la Facultat de Ciències Socials UV
Jaume Martínez-Bonafé, professor de la Facultat de Ciències de l'Educació UV
Enrique Martín Criado, professor de la Universitat Pablo de Olavide
Francisco Murillo, professor de la Universitat Autònoma de Madrid
Pilar Serra Añó, Vicerectorat de Sostenibilitat, Cooperació i Vida saludable

BIBLIOTECA

La **Biblioteca Historicomèdica “Vicent Peset Llorca”** reuneix fons antics i moderns relacionats amb la història de la ciència, la tecnologia i la medicina. La secció de publicacions d'història conté més d'11.000 monografies, una de les col·leccions de revistes especialitzades més importants en aquesta àrea (moltes consultables en línia) i una sala d'obres de referència amb més de 1.000 títols d'accés directe que ha sigut recentment reorganitzada i, actualitzada amb la compra dels principals manuals, diccionaris, tractats i altres obres de consulta publicades als darrers anys.

El fons antic consta d'uns 20.000 volums, dins dels quals destaquen, per exemple, els donats per Peregrí Casanova, amb una nombrosa col·lecció de textos darwinistes, León Sánchez Quintanar, Enrique Ferrer i Viñerta i la família Peset, la biblioteca de la qual constitueix un dels nuclis essencials de la col·lecció. La biblioteca disposa de més de 3.000 llibres mèdics des dels segles XVI al XVIII, i al voltant de 15.000 llibres dels segles XIX i XX, a més de col·leccions importants de revistes mèdiques d'aquests períodes.

ÚLTIMES DONACIONS IMPORTANTS

BIBLIOTECA

L'any 2022 hem rebut una donació important d'una col·lecció de llibres (fontes i bibliografia crítica), i també d'alguns números de revista, sobre psiquiatria i homosexualitat, que l'historiador de la ciència Àlvar Martínez Vidal, juntament amb el psiquiatre Antoni Adam Donat, va reunir en el marc d'una línia de recerca pròpia, alternativa. Amb aquests materials, de procedència diversa, fou possible l'elaboració d'una desena de treballs acadèmics que es publicaren entre 2002 i 2008 en forma d'articles de revista o de capítols de llibre. La major part dels treballs es van presentar i debatre prèviament en sessions, jornades o trobades més o menys properes a l'àmbit de la història de la medicina i de la ciència.

HEMEROTECA

La hemeroteca ha augmentat la seua hemeroteca amb:

- **Ciència i tecnologia** suplement del periòdic “La Vanguardia” quasi complet, des del n.1 (7 octubre 1989)- 246 (25 febrer de 1995) mancant ens n. 139, 176, 208, 223, 231, 239. S'incorpora en la signatura HMED Revistes FM / 320. Ha sigut una donació de Javier Fuster Pérez

- **La correspondència mèdica** (HMED revistes HC / 096). Hem completat la col·lecció amb els anys 1887-1890, quasi complets. Fons cedits per la Biblioteca Històrica de la UV.
- **El criteri mèdic** (HMED revistes HC / 078): també s'ha completat amb els anys 1876-1877 complets. Fons cedits per la Biblioteca Històrica de la UV.

**Institut
Interuniversitari
“López Piñero”**

Directora de la Biblioteca
Historicomèdica:
Pilar Aguiló Lúcia

- ***Butlletí de la Societat espanyola de Biologia*** (HMED revistes HC / 143), ha afegit el n.34 (nov.1916-mayo1 917). Fons cedits per la Biblioteca Històrica de la UV.

Fons cedits per la Biblioteca Històrica de la UV.

- ***La formiga d'or*** volum complet del año1886. Donació de Jose Miguel López Garín.

ULTIMES ADQUISICIONS

A la [web de la biblioteca](#), es pot trobar una pàgina amb les [novetats](#) comprades per la biblioteca

GUIES TEMÀTIQUES

La Biblioteca ofereix dues guies temàtiques:

- [Museus d'Història de la Ciència, la Medicina i la Tecnologia](#)
- [Col·leccions digitals per a la Història de la Ciència](#) (llibres i revistes, material gràfic i audiovisual, instruments científics...)

Amb elles s'intenta oferir una nova eina per als investigadors de la ciència i recopilar molta informació que es troba dispersa en *el núvol*.

Per a qualsevol dubte podeu contactar amb el personal de la Biblioteca en el correu bibhismed@uv.es o per telèfon 96 392 63 20.

ESTADES 2022 AJUDES VICENT PESET LLORCA

Amb aquestes Ajudes quatre investigadors i investigadores han visitat l'Institut Interuniversitari López Piñero per tal de fer recerca a la biblioteca i col·laborar a diferents tasques d'investigació de l'IILP:

Joana Balsa de Pinho (Instituto de Artes y Humanidades, ARTIS de Lisboa)

Projecte: Estudio comparado de la arquitectura hospitalaria entre Portugal y España (1492-1580).

Tatiana Kasperski (Universitat Pompeu Fabra)

Regional Anti-Nuclear Movements in Post-Franco Spain.

Lluís Coromina Verdaguer (Universitat de Girona)

« Lieux de mémoire » mèdics i farmacèutics a l'Espanya contemporània com a via d'anàlisi de la creació d'identitats professionals en el llarg segle XX.

Manuela Álvarez Jurado (Universidad de Córdoba)

La traducción del discurso médico sobre las mujeres en el siglo XIX. Nuevas vías para la investigación. (Libro ed Tirant Lo Blanch).

MUSEU

Durant el curs 2022-2023 el treball al Museu en els seus tres eixos principals (Conservació, Investigació i Educació), abordarà els següents elements: Millorar la qualitat tècnica i científica dels sistemes d'informació del Museu; Desenvolupar la col·lecció mitjançant investigació i organització de sessions de treball al voltant d'alguns dels seus objectes; Fomentar la realització de pràctiques curriculars i extra-curriculars al Museu; Fomentar la relació entre les col·leccions del Museu i la investigació i docència desenvolupada a l'IILP; i com sempre recolzar el desenvolupament d'exposicions temporals a l'IILP, i també l'ús i producció de recursos digitals al voltant d'aquestes en col·laboració amb el Vicerectorat de Cultura.

El Museu d'Història de la Medicina i de la Ciència de l'IILP disposa d'una col·lecció molt àmplia d'instruments científics i mèdics procedents de la Universitat de València. Fruit del treball dels seus investigadors, és el catàleg col·lectiu que es pot consultar a <http://www.instrumentscientifics.org/>. Aquests objectes són, al mateix temps, fons històriques úniques, eines per l'ensenyament de les ciències i materials museogràfics que es fan servir en exposicions temporals i permanents. El museu, per tant, gestiona l'adquisició, conservació i investigació d'aquest patrimoni, així com totes les tasques relatives a la seua difusió i exhibició. D'aquesta manera tracta de posar a l'abast d'investigadors i divulgadors totes les potencialitats de la cultura material de la ciència, la tecnologia i la medicina. En l'actualitat, el nou conservador del museu és el professor **Josep Simon Castel** (josep.simon@uv.es) i el treball amb les col·leccions del museu es desenvolupa amb la participació i col·laboració activa dels **voluntaris culturals** de la Universitat de València. Les persones interessades en les activitats del museu poden contactar amb el seu conservador per tal de plantejar donacions, col·laboracions i projectes d'investigació històrica, de divulgació o museístics. Una part selecta de la col·lecció es pot contemplar en les exposicions permanents de l'IILP que es troben al Palau Cerveró (Plaça Cisneros, 4) i a la Facultat de Medicina de la Universitat de València (Av. Blasco Ibáñez, 17). Els instruments es fan servir també habitualment en les exposicions temporals que organitza l'IILP i altres institucions que sol·liciten aquests objectes. Des del museu també s'encoratja els estudiants del Màster Interuniversitari en Història de la Ciència i Comunicació Científica (Universitat de València, Universitat d'Alacant i Universitat Miguel Hernández d'Elx) a utilitzar els objectes de la col·lecció per desenvolupar treballs.

La col·lecció científico-mèdica del Museu d'Història de la Medicina i de la Ciència ha sigut guardonada amb una subvenció de la Generalitat Valenciana per a museus i col·leccions Museogràfiques permanents reconegudes i béns mobles de la Comunitat Valenciana, pel projecte «Objectes digitals enriquits: un portal *online* per al patrimoni immaterial de la ciència i de la medicina de la Comunitat Valenciana» coordinat pel seu conservador, Josep Simon.

Més informació:

https://dogv.gva.es/datos/2022/08/29/pdf/2022_7815.pdf

El Museu d'Història de la Medicina i de la Ciència i la Biblioteca Vicent Peset Llorca acolliran la col·lecció del cardiòleg valencià Francisco Torrent Guasp, en col·laboració amb l'Ajuntament de Dénia. Al llarg del 2022 la col·lecció es troba en procés d'inventari i organització per tal d'organitzar la seva consolidació dins de les col·leccions del nostre Museu i de l'Arxiu Històric de l'Ajuntament de Dénia. La donació inclou publicacions, correspondència, patents, documents de congressos, models, i alguns instruments mèdics.

Visites guiades

Els instituts d'ensenyament secundari i altres grups interessats a visitar les col·leccions poden fer-ho amb un email a visites.guiades@uv.es

Telf: 96 353 10 76

Més informació en:

- <https://www.uv.es/fundacio-general-voluntariat-cultural/ca/activitats.html>
- <https://www.uv.es/uvweb/cultura/ca/patrimoni-cultural/visites-guiades-1285873386229.html>
- <https://www.uv.es/ihmc>

Voluntariat

Qualsevol persona interessada per ser voluntària cultural de la Universitat de València ha de sol·licitar-ho a voluntariat.cultural@uv.es . El personal voluntari rebrà una formació general en temes de voluntariat i una formació específica per tal de presentar les col·leccions de l'IILP amb la participació de l'equip de comissaris del centre.

Les condicions general per a ser "Voluntari/a Cultural UV" venen establides ací: <https://www.uv.es/fundacio-general-voluntariat-cultural/ca/ser-voluntari/condicions-generals.html>

EXPOSICIONS

L'Institut Interuniversitari López Piñero disposa d'exposicions temporals i permanents amb imatges, textos i instruments que permeten reflexionar al voltant de la ciència, la tecnologia i la medicina amb noves perspectives crítiques i plantejaments lúdics i alternatius. Després de mesos de tancament forçat per les condicions sanitàries tornem a obrir les portes del Palau Cerveró als grups d'estudiants i professorat amb guies que ajuden a dirigir les mirades i plantejar qüestions de caire general i particular.

Inauguració de l'exposició “ESPÈCIES. L'univers del gust”

El dijous 9 de febrer a les 19 hores tindrà lloc la inauguració de l'exposició **“ESPÈCIES. L'univers del gust”** a la Sala José Puche del Palau Cerveró.

“ESPÈCIES. L'univers del gust”

Ús culinari, poder cosmètic i remei medicinal

Del 9 de febrer de 2023 fins al 21 de juliol de 2023

Amb l'assistència dels comissaris Josep Bernabeu Mestre (UA) i Ángela Ruiz (Càtedra Carmencita).

Organitza:

Càtedra d'Estudis del sabor gastronòmic, Universitat d'Alacant Centre Cultural La Nau, Universitat de València Institut Interuniversitari López Piñero

A simple vista, per l'aparença insignificant i l'escassa grandària que tenen, ningú diria que les espècies han tingut tant de poder a l'hora d'influir en la nostra història. A més d'aportar caràcter i personalitat als nostres plats, han servit com a moneda de canvi, han impulsat la conquesta de territoris, han provocat guerres i han transformat els nostres hàbits socials.

Les espècies ens sedueixen pel poder aromàtic i sàpid d'aquestes capaç de millorar les qualitats organolèptiques de les nostres receptes i transformar la matèria primera més humil perquè incrementen el seu sabor, el seu color i la seua aroma.

A causa del poder antisèptic que tenen han fet un paper important en el rebost de diverses civilitzacions. Abans que els frigorífics domèstics entraren en la nostra vida (cap als anys 30 del segle XX) solucionaven un gran problema, en prolongar la vida útil dels aliments.

A més de l'ús culinari, les herbes aromàtiques i les espècies tenen un gran valor cosmètic i medicinal. Els seus olis essencials proporcionen diversos efectes: antimicrobià, antiparasitari, cicatritzant, antiinflamatori... de manera que sempre formaren part de la farmacopea tradicional.

No obstant això, la nostra atracció cap a aquestes és deguda a moltes més coses que al seu poder culinari o medicinal. Envoltades en un aire misteriós quan arribaven amb vaixell o des d'Orient en caravana, portaven un carregament invisible, un sac replet de supersticions i mites que els atribuïen poders màgics i miraculosos. Exòtiques, oriündes de terres llunyanes i desconegudes, els mercaders que hi comerciaven contribuïen a augmentar-ne la llegenda amb narracions inventades amb la finalitat de preservar el negoci davant de possibles competidors.

Del 9 de febrer al 21 de juliol de 2023

Entrada lliure. De dilluns a divendres de 9 a 20 h.

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

IX MATINAL D'HISTÒRIA I ENSENYAMENT DE LES CIÈNCIES

TEMA: "CIÈNCIA I CINEMA". 24-25 febrer 2023
Palau Cerveró. Institut Interuniversitari López Piñero

El cinema a les aules de ciències: Història i experiències actuals.

El cinema és una tecnologia creada a les darreries del segle XIX que permet produir i circular sabers relacionats amb la ciència, la tecnologia i la medicina. Converteix la producció de coneixement en una activitat grupal en la qual participen personal científic, cineastes i públic en general, dins d'un procés complex en el qual productors, texts, imatges i receptors cooperen en una empresa col·lectiva de creació de sabers. Des dels primers temps del cinema, aquest tret ha estat fonamental en els debats sobre el valor epistèmic i didàctic de les produccions cinematogràfiques.

Avui coneixem molt bé la forta connexió entre la primera cinematografia i les recerques científiques durant la transició del segle XIX al XX. En la primera meitat del segle XX, la realització de pel·lícules va passar de ser una tecnologia al servei de la ciència a ser un soci igualitari, que permetia reflexionar sobre la ciència i el seu paper social. En aquesta evolució van ser decisius els canvis en les tecnologies materials i el procés de producció cinematogràfic. Les pel·lícules són productes híbrids i la seua natura està condicionada tant per la seua temàtica com per les formes emprades. Els productes cinematogràfics relacionats amb la ciència són molt variats i funcionen segons regles i convencions de vegades definides fora de l'espai cultural de la ciència, dins d'entorns professionals peculiars que mantenen activament la seua autonomia i identitat per tal de definir formes i continguts que poden entrar en contradicció amb les expectatives de les comunitats científiques.

Aquesta diversitat de situacions, tant al llarg de la història del segle XX com en la actualitat, crea un ventall ampli de relacions entre ciència i cine amb una diversitat de gèneres, continguts, productors i públics destinataris. Incloguem així els audiovisuals d'investigació pensats per a l'experimentació o la presentació de resultats dins la comunitat científica. També els documentals de divulgació que poden estar connectats amb campanyes d'extensió agrícola o de formació sanitària o dirigits al gran públic dins de programes de televisió. Aquest darrer grup està connectat amb la gran varietat de materials audiovisuals educatius pensats per a ser emprats en aules o museus i que actualment poden ser produïts per part del professorat o alumnat dins de projectes didàctics. I, sense exhaurir totes les possibilitats, també cal considerar la gran quantitat d'aspectes científics i tecnològiques dins de les sèries de televisió o del cinema de ficció, particularment dins de gèneres definits com la ciència-ficció.

Tota aquesta varietat de materials són objectes d'estudi amb un interès creixent tant entre especialistes d'història de la ciència i d'història del cinema com per part de les persones que investiguen en didàctica de les ciències o exploren noves formes d'ensenyament de les ciències amb les possibilitats obertes per les noves tecnologies audiovisuals del segle XXI. Com és ben conegut, la possibilitat de fer servir o crear vídeos en contextos didàctics ha augmentat de forma exponencial durant les darreres dècades. Aquesta matinal està destinada a pensar de forma col·lectiva aquestes qüestions amb la participació de professorat de ciències de diferents nivells educatius i persones que investiguen dins de l'àrea de la història, la comunicació o la didàctica de les ciències.

Divendres 24 de febrer de 17:00 a 20:00

Introducció general.

Bienvenido León. Professor de periodisme científic i produccions audiovisuals, Universitat de Navarra
Títol: "Los documentales científicos. Historia y presente"

Desde sus orígenes, el cine fue una herramienta de apoyo a la investigación científica y la docencia. Por una parte, permitía estudiar fenómenos difíciles de observar a simple vista y, por otra, ayudaba a mostrar experiencias inaccesibles de otro modo. Además, los productores buscaron en la ciencia contenidos con los que interesar al público, y a principios del siglo XX llegan a las pantallas algunas películas sobre ciencia con propósito claramente divulgativo.

A partir de aquel momento, poco a poco, se fue consolidando el subgénero del documental científico, avanzando mediante dos grandes engranajes. El primero es la búsqueda de legitimación; es decir, el intento de transmitir la ciencia con rigor, mediante una representación audiovisual que ofrezca una imagen verosímil de la realidad. El segundo engranaje es la búsqueda de audiencias cada vez más numerosas, especialmente a partir de momento en que la televisión se convierte en un medio popular. En ese intento de llegar hasta más espectadores, el documental científico fue utilizando nuevas estrategias, entre las que destaca la de añadir dosis de entretenimiento cada vez mayores y crear géneros híbridos que resulten atractivos para el público.

Pero a finales del siglo XX, la tecnología digital y especialmente internet, crearon un verdadero tsunami que removió los cimientos del documental científico, añadiendo un nuevo engranaje: la participación de la audiencia. En esta era digital aparecen nuevos formatos, a través de los cuales el documental de contenido científico intenta aprovechar las posibilidades que ofrece el nuevo ecosistema comunicativo. También aparecen nuevas estrategias, como la búsqueda de una mayor proximidad con el usuario.

Bienvenido León és catedràtic de Comunicació en la Universitat de Navarra. Ha estat professor visitant a les universitats de North Carolina i Colorado (els EUA), i Otago (N. Zelanda). Actualment és director del Departament de Periodisme i coordinador del Grup de Recerca sobre Comunicació de la Ciència de la Universitat de Navarra. La seva recerca se centra en la comunicació de la ciència i el medi ambient, especialment en els mitjans audiovisuals. Ha dirigit, entre altres, els projectes de recerca “El vídeo online com a eina per a comunicar la ciència” i “El documental científic a Europa”. Ha publicat més de 100 articles i capítols de llibres en publicacions científiques, i 25 llibres com a autor o editor. També és fundador i director de #LabMeCrazy!, festival de cinema sobre ciència.

Dissabte 25 de febrer de 9:30 a 14:00

1) Julen Ibarburu. Investigador postdoctoral del programa Margarita Salas, Universidad de Granada. 9:30-11:00.
Títol: “Ciencia y Cine”

A lo largo de este seminario exploraremos desde una perspectiva histórica la forma en la que el cine ha representado las ciencias y cómo podemos abordar su contenido en las aulas como docentes. En este sentido, partiremos de las ideas de Robert A. Rosenstone reivindicando la necesidad de superar la tradicional búsqueda del gazapo cinematográfico frente al estudio de las películas como fuentes históricas en sí mismas que reflejan los conceptos científicos de su época y sus creadores, cargadas de intencionalidad y supeditadas a las corrientes socioculturales de cada etapa.

Julen Ibarburu és llicenciat en Història per la Universidad de Salamanca (2009-2013) on va realitzar el *Máster Universitario de Profesorado de Educación Secundaria y Bachiller* (2013-2014). A continuació va començar l'activitat investigadora a la ciutat de Granada, amb el *Máster Historia de Europa a América: Sociedades, Poderes, Culturas* (2014-2015) i el doctorat en el programa de Historia y Artes, centrat en el món mèdic de la Granada barroca i il·lustrada. Es va doctorar el 2020 amb una tesi titulada "*Furiosos, inocentes y melancólicos. Historia de la locura en la Granada del siglo XVIII*". Actualment compta amb un contracte Margarita Salas a la Universitat de Granada, al Departamento de Historia de la Ciencia de la Facultad de Medicina.

11:00-11:30 Descans

2) Francisco García Borràs. Professor de secundària a l'IES Fernando Savater de Jerez de la Frontera. 11:30-13:30

Títol: "Una ciencia de cine"

Ponència-taller. Es buscarà fer una anàlisi per part dels assistents dels avantatges i els inconvenients de l'ús de pel·lícules completes o fragments. També es buscarà una obertura de la ment científica al cinema sense buscar-ne les errades. Es realitzaran activitats per part del professorat assistent amb diverses escenes i les diverses formes en què es poden integrar a l'aula com són: de suport a una explicació, per esbrinar les idees prèvies, com a activitats que secunden el coneixement científic.

Francisco García Borràs és llicenciat en Ciències Químiques per la Universitat de Cadis (1984-1990) i professor de Física i Química d'Ensenyaments Secundaris des del 1990. En 1996 va realitzar un màster en Gestión Medio Ambiental per la Universitat de Màlaga i en 2008 va obtenir el Diploma d'Estudis Avançats al departament de Didàctica, Organització Escolar i Didàctiques Especials per la UNED. Ha escrit diversos articles relacionats amb l'ús del cinema i les sèries de televisió com a instruments per apropar la ciència als alumnes. Des del 2005 al 2008 ha estat ponent en diversos cursos de Didàctiques Especials basats en el cinema, pàgines web i ús de Calc a les ciències. Actualment imparteix la docència a l'IES Fernando Savater de Jerez de la Frontera on coordina el projecte *Aula de Cine* i participa en altres projectes educatius ofertats per la Junta de Andalucía així com a la *Feria de Ciencia*.

13:30-14:00 Debat

ENSENYAMENT I DIVULGACIÓ DE LES CIÈNCIES

L'IILP ofereix nombrosos recursos per a tots els nivells de formació dins de l'ensenyament de les ciències, tant de primària i secundària, com universitari o de formació del professorat. Els recursos de la biblioteca són habitualment emprats per part del professorat interessat a fer servir la història dins de l'ensenyament de les ciències. Les exposicions disposen habitualment de guies educatives a l'abast del professorat que vol visitar-les amb els seus estudiants. També acull a professorat convidat que vol fer recerca educativa amb les fonts d'aquesta institució. Els professors de l'IILP imparteixen cursos de formació d'història de la ciència dins dels màsters de formació del professorat.

Dins d'aquesta línia, han estat organitzades huit [jornades matinals](#) de formació destinada al professorat. La primera sessió fou el mes d'abril de 2016 amb el tema: **“Ciència, història i gènere”** (amb Capitolina Díaz, UV) La segona ha estat organitzada el mes de novembre de 2016 amb el CEFIRE, l'institut Lluís Vives de València i el tema central ha estat: **“Els instruments científics”** (amb Alfons Zarzoso, Museu d'Història de la Medicina de Catalunya). La tercera matinal va ser realitzada al mes de maig de 2017 al voltant del tema **“La ciència en acció”** (amb la participació d'Eduard Aibard, UOC). L'objectiu principal fou promoure la discussió respecte als mites del mètode de la ciència a partir dels estudis d'història i sociologia de la ciència. La V matinal d'història de la ciència tingué lloc els dies 1 i 2 de març de 2019 sobre el tema: **“150 anys de la taula periòdica: Passat i present de les aules de ciències”** en què participà Enrique Perdiguero (Universitat d'Alacant) al Palau de Cerveró. Les [sessions](#) disposen d'un dossier de materials i una llista de recomanacions bibliogràfiques per a continuar estudiant el tema. L'objectiu final és la consolidació d'un grup de treball, amb objectius de més llarga durada. La VI Matinal (amb Luis Moreno, UV) va tindre lloc a Alacant al febrer de 2020 amb centre d'atenció fonamental els **Museus de ciència com altres espais d'aprenentatge de les ciències**. Es va tractar la cultura material de la ciència, del patrimoni científic, les diferents tipus d'exposicions, les guies didàctiques, etc. Amb l'objectiu de crear un grup de treball i una llista dels principals museus de ciència del nostre entorn per tal de millorar el seu aprofitament didàctic. La VII Matinal **“Humanitats digitals i ensenyament de les ciències”** es va realitzar els dies 26-27 de febrer i 5 de març de 2021 i VIII Matinal d'Història i Ensenyament de les Ciències i la matinal **“Itineraris educatius d'història de la ciència en la ciutat”**, els dies **18-19 i 25-26 de febrer de 2022**.

Les persones interessades en qualsevol d'aquestes activitats relacionades amb la història i l'ensenyament de les ciències poden connectar amb la direcció del centre: ximo.guillem@uv.es. L'IILP organitza cursos d'història i divulgació de la ciència dirigits a les persones majors amb col·laboració amb la [Nau Gran](#). També s'organitzen itineraris científics per la ciutat de València.

SABERS EN ACCIÓ

Sabers en acció és una publicació periòdica (ISSN: 2696-743X) d'humanitats digitals desenvolupada per la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica i l'Institut Interuniversitari López Piñero (UMH-UA-UJI-UV) dedicada als estudis històrics i socials sobre ciència, tecnologia, medicina i medi ambient. El manual electrònic ofereix relats curts de presentació general dels diferents temes, amb un propòsit didàctic i sòlidament fonamentats en la investigació històrica i una llarga bibliogràfica que permet continuar la investigació dels assumptes tractats. Els temes i l'aproximació ofereixen vies de fugida dels relats hegemònics basats en grans genis, biaixos de gènere, trajectòries de progrés i imatges eurocèntriques.

El manual està pensat en diversos volums. El [primer volum](#) és cronològic i ja està publicat en català i castellà. El [segon volum](#) és temàtic i està en procés de publicació. Fins ara s'han publicat els apartats dedicats a “Perspectives de gènere”, “Sabers experts”, “La pluralitat de sabers i pràctiques de la medicina”, “Ciència i religió”, “Els públics de la ciència”, “Ciència i llengua”, “Tecnologies en acció”, “Medicina, bogeria i societat”, “Medi ambient”, “Alimentació i salut” i “Espais i llocs”. Actualment s'està publicant l'apartat “Cultures visuals” i durant les properes setmanes i mesos es publicaran els capítols dedicats a “Controvèrsies”, “Ciència i literatura”, “Cultura material”, “Epidèmies”, “Geografies”, “Medicaments i salut” i “Llei”.

Tots els capítols són accessibles de forma lliure i gratuïta al portal <https://sabersenaccio.iec.cat/>

A les xarxes socials : <https://twitter.com/sabersaccio>

@sabersaccio

[#Sabenac](#)

MOOC HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA

El curs 2016-2017, la Universitat de València va llançar un programa pilot per a produir cursos de vídeo en format obert i dirigit a un públic ampli. El contingut estarà disponible en diverses plataformes durant aquest curs: MIRIADAX: <https://miriadax.net/home>. Youtube: <https://goo.gl/1LhPq1>

L'IILP ha participat amb un curs de 10 mòduls dedicat a una introducció general a la història de la ciència, la tecnologia i la medicina. Cada mòdul consta de 5 píndoles d'uns 5 minuts. Per afrontar aquest repte, s'ha adoptat una estructura cronològica senzilla que se superposa a una organització temàtica. D'aquesta manera, cada mòdul aborda un període històric des d'un grup d'espais, biografies i objectes que permeten destacar certes característiques particulars. S'ha optat per una presentació nova, d'acord amb les noves tendències historiogràfiques. Abandonant la vella història dels descobriments i els grans genis, s'ha elaborat un recorregut per les maneres de conèixer i fer en la història que permet endinsar-se en les pràctiques socials i culturals, associades amb la ciència, la medicina i la tecnologia.

S'aborden així, personatges, objectes i espais poc habituals en els relats tradicionals, però, molt significatius per a estudiar aspectes de la ciència, la tecnologia i la medicina. En l'elaboració del curs, a més, del taller d'audiovisuals de la UV, han participat: [Carmel Ferragud](#) (IILP), [José Pardo Tomás](#) (Milà i Fontanals, CSIC, Barcelona), [Antonio García Belmar](#) (Universitat d'Alacant), [José Ramón Bertomeu](#) (IILP), [María José Báguena](#) (IILP), [Ximo Guillem](#) (IILP), [Josep L. Barona](#) (IILP), [Pedro Ruiz Castell](#) (IILP). La primera edició del curs MOOC va desenvolupar-se durant els darrers mesos de juny i juliol de 2019 amb la participació d'un miler d'estudiants, dels que més d'un terç (356) l'han finalitzat amb l'obtenció del seu diploma a meitat de juliol. La segona edició va ser durant els mesos de maig i juny de 2020 amb una inscripció de quasi dos mil estudiants, dels que també més d'un terç (562) finalitzaren el curs. Segons les estadístiques, els dos grups més nombrosos d'estudiants viuen a Espanya i l'altre grup important d'Amèrica Llatina (Mèxic (11%), Perú (7%), Argentina i Colòmbia) - tot i que també hem tingut estudiants ocasionals de UK, USA, Rússia, Itàlia, etc. Les valoracions han estat molt positives. De moment, hi ha la possibilitat de seguir els vídeos disponibles al canal de Youtube: <https://goo.gl/1LhPq1>

Desarrollo de la teoría de la evolución 	El laboratorio bacteriológico Louis Pasteur: escuela bacteriológica francesa - Fermento como microorganismo - Industria: Pasteurización de la leche - Medicinas: antisepsia quirúrgica de Joseph Lister 	
Medicina Regenerativa 	Microscopio las primeras tomas 	

PROFESSORS CONVIDATS I ESTUDIANTS RESIDENTS

L'IILP ofereix la possibilitat de realitzar estades temporals a persones de la comunitat acadèmica (professorat i estudiants) que voldria desenvolupar recerca dins del terreny de la història de la ciència, de la medicina i de la tecnologia, o col·laborar amb els nostres programes de divulgació de la ciència, patrimoni científic i museologia. Aquest programa ofereix la possibilitat de disposar d'un espai temporal a la seu de l'IILP (Palau Cerveró), amb els recursos informàtics del centre i l'accés a tots els recursos d'investigació del centre, així com la col·laboració, si escau, a les activitats de recerca i divulgació que puguem definir segons el cas particular.

Les persones interessades a fer una estada temporal a l'IILP han d'enviar una proposta amb el seu CV en què s'indiquen les dates de la seua estada i el programa de treball que desenvoluparien. Els estudiants de màster i doctorat han d'afegir-hi les dades de la persona membre de l'IILP que tutoritzarà la seua recerca i estada al centre. Les sol·licituds han d'enviar-se almenys un mes abans de l'inici de l'estada, durant qualsevol moment de l'any, i adreçades al director de l'IILP Ximo Guillem (ximo.guillem@uv.es). El claustre de l'Institut resoldrà periòdicament aquestes sol·licituds. Aquestes estades poden compaginar-se amb qualsevol tipus de beques i ajudes. Al llarg dels anys 2022 i 2023 el professorat visitant i estudiants residents són:

- Àlvar Martínez i Joan Lloret (professors jubilats)
- Jaime Soler parra (PDI associat Història Ciència i Documentació)
- Javier Fernández Galeano (Contracte Juan de la Cierva)
- Anxo Vidal Nogueira (Investigador doctoral resident)
- Lluís Coromina Verdaguer (Investigador resident)
- Ignacio García Pereda, investigador del CIUHCT (Lisboa), realitza un intercanvi docent a l'IILP
- Miguel García-Sancho (investigador resident)
- Maribel Morente Parra (UCM), investigadora resident.

MÀSTER I DOCTORAT

L'IILP organitza programes de màster i doctorat relacionats amb la història i la comunicació de la ciència, dins del qual participen tres universitats: la Universitat de València, la Universitat Miguel Hernández d'Elx i la Universitat d'Alacant. Són programes semipresencials que fan servir tots els recursos de les noves tecnologies de la comunicació, i atrauen estudiants de diferents punts del món. Al juny i setembre de 2022, els estudiants de l'última edició de màster van presentar de manera brillant els seus treball finals de màster.

Les activitats, a més de les característiques pròpies dels programes, són descrites de forma actualitzada en la pàgina: <http://www.historia-ciencia-comunicacion.org/>

El seu objectiu és la formació de personal investigador en història de la ciència, amb bones habilitats en la comunicació científica, i de persones de l'àrea de la pràctica i la investigació en comunicació de la ciència, amb sòlids coneixements en els temes, mètodes i tècniques de la recerca històrica. La integració dels programes de Màster i de Doctorat permet a les persones graduades completar tota la seva formació de postgrau en un mateix programa formatiu, i poden així aconseguir el grau de doctor o doctora en un termini de quatre a cinc anys. Més detalls del programa:

Els coordinadors del màster són els professors Antonio García Belmar (UA) (belmar@ua.es), Alicia de Lara (UMH-IILP) (a.lara@umh.es) i Ignacio Suay Matallana (UV-IILP) (Ignacio.suay@uv.es).

El coordinador del programa de doctorat és el professor Enric Novella (UV-IILP). (Enric.novella@uv.es)

Programa Interuniversitario de Máster y Doctorado

Historia y Comunicación de la Ciencia

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

UNIVERSITAS
Miguel Hernández

DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ

Les activitats de l'IILP poden ser seguides mitjançant les pàgines següents:

- Nova pàgina web de l'institut interuniversitari: www.instinterlp.org
- Pàgina web de la seu de la Universitat Miguel Hernández: <http://iilp.edu.umh.es/>
- Pàgina web de la seu de la Universitat de València: <http://www.uv.es/ihmc>
- Facebook: <https://goo.gl/PKghuU>
- Twitter: <https://twitter.com/PalaudeCervero>
- Video: <https://goo.gl/ZgCsPB>
- Llista de difusió: difusio_ihmc@llistes.uv.es. Per afegir el vostre email a la llista envieu un missatge a listserv@llistes.uv.es amb el text "subscribe difusio_ihmc Nom_Cognoms"

IHMC²

BUTLLETÍ DE NOTÍCIES DE L'INSTITUT INTERUNIVERSITARI LÓPEZ PIÑERO